

4. "ויהיה" - לשון שמחה¹¹

"ויהיה". חז"ל אומרים: "ויהי" - לשון צער, "ויהיה" - לשון שמחה¹². בהמשך דברי חז"ל מופיעים פירוטי דברים¹³, אבל זאת הנקודה היסודית. זאת אחת הסגולות המיוחדות של השפה שלנו. יש הרבה סגולות ללשון הקודש. אחת מהן היא סידור מיוחד בקשר לאות אחת: וא"ו. יש וא"ו החיבור, ויש - לא פחות מזה - וא"ו המהפך. הוא עושה מהפכות. ממש מהפכות. מהפכות נוראות. מהפך מעבר לעתיד ומעתיד לעבר. "ויהי": "הי" זה עתיד, "ויהי" זה עבר. "ויהי": "הי" זה עבר, "ויהי" זה עתיד. דברים מיוחדים בלשון שלנו. אנתנו מיוחדים, וגם הלשון שלנו מיוחדת. לוא"ו יש תכונה פילולוגית של היפוך.

"ויהי" - לשון צער. מה היא המהפכה? מהתהפכות מעתיד לעבר. כל אחד מבין שכסדר החיים של האדם, העתיד הוא משמח, הוא נחמד. כולם מקוים לעתיד. לעומת זאת, העבר לא נעים. בעבר יש צער. חבל, "חבל על אלה ואבדין"¹⁴. התכניות והשאיפות של הזמן בו היינו צעירים, עברו. יש פתגם: "העבר - אין, העתיד - עדיין, וההווה - כהרף עין"¹⁵. כך הוא חשבון חיי האדם. יש מצב נפשי כזה שאדם מצטער. חבל על העבר, איננו כבר, עבר. וכשמופיעה בלשון הקודש מהפכה כזו מעתיד לעבר, - "ויהי", זה לשון צער. לעומת זאת, יש מהפכה מעבר לעתיד, מעמקי תחתיות למרומי מרומים. העתיד ממלא תקוה ומרומם את האדם¹⁶. סגולת לשון הקודש - שמהפכת את הרע המצער לעתיד המשמח. "ויהי" - לשון שמחה. "והפכתי אולם לששון"¹⁷.

5. הפיכת זדונות לזכויות¹¹

דרך אגב: יש מעמד רוחני יוצא מן הכלל, גדול אדיר ונשגב: תשובה מאהבה. בדברי חז"ל למדנו שתשובה מאהבה עושה מהפכה כזאת שמהפכת עוונות לזכויות¹⁸. כת מיוחדת. "מלאך רע בעל כרחו יענה אמן"¹⁹. ממש, מזיד נעשה זכות! זה לא פשוט כל-כך. רק בכח האדיר של תשובה מאהבה. מתוך הכנה גדולה, חכמה גדולה, אמונה גדולה, מתגלה מצב כזה²⁰.

6. יבוקש עוון ישראל¹¹

מצטרף לזה הפסוק בירמיה "בימים ההם ובעת ההיא, נאם ד', יבקש את עון ישראל, ואיננו, ואת חטאת יהודה ולא תמצאינה, כי אסלח לאשר אשאייר חטאת, שגגה, זו טעות. סולחים. נדר טעות אינו נדר²². אבל עוון אינו מתח טעות, אלא מתוך ידיעה, מתוך הכרה. עוון זה מזיד. ובכל זאת "יבקש את עון ישראל"! למה מחפשים עוונות?

אלא, יהיה אז מצב של גאולה שלמה, של אור קדושה וגבורה אמיתית, התרוממות כזו - "אור חדש על ציון"²³ - חיוניות ישראל האמיתית, עד התעלות לתשובה מאהבה²⁴, והיא עושה מהפכה גדולה. איזו מהפכה? הזדונות יהפכו לזכויות. ולכן יבוקש. למה מחפשים עבירות? כי במצב של התרוממות לעילא ולעילא, הזדונות נהפכים לזכויות. לכן ירצו למצוא עוד זדונות, ירצו למצוא את עוון ישראל, לגלות את המהפכה הזו²⁵.

7. "והימים הראשונים יפלו"¹¹

יש סיפור על אישיות ידועה, רופא שנעשה בעל תשובה, ונחשב בין הצדיקים הגדולים. ברגעי חייו האחרונים, התאספו כמה מכרים מסביבו. ראוהו שמצטער. אחד מהם אמר לו: נו, כודאי עכשיו הוא חושב על מצבו לפני שעשה תשובה, ומצטער על הזכרונות של מה שהיה. והוא השתמש במליצה לנחמו. וכך אמר לו: אה, הימים הראשונים יפלו, הימים הראשונים בטלים. (נזיר שנטמא בעל כרחו "סותר את כל הגזירות"²⁶ ומתחילה מחדש. זה מתבטא בלשון תורה "והימים הראשונים יפלו כי טמא נזיר"²⁷). התאווש הרופא ואמר: מה? יפלו? חס ושלום! ברוך השם, זכיתי לתשובה מאהבה. כל מה שהיה, הוא עכשיו מלא זכויות, כוחות רוחניים מחדשים!²⁸

הרב אבנר גרשון

כי תבוא

אור החיים הקדוש - אמר והיה לשון שמחה, להעיר שאין לשמוח אלא בישיבת הארץ על דרך אומרו
אז ימלא שחוק פינו ונו!
ומה כי תבוא אל הארץ אשר די אלכיד נתן לך נחלה וירשפנה וירשבת בה